

REDACȚIA

Arad, Deák Ferencz-utca nr. 20.

ABONAMENTUL

Pentru Austro-Ungaria:
pe un an . . . 20 cor.
pe 1/2 an . . . 10 „
pe 1/4 an . . . 5 „
pe o lună . . . 2 „

Nr-ii de Duminecă pe an
4 coroane.

Pentru România și străinătate
pe an 40 franci.

Manuscripte nu se înapoiază.

ADMINISTRAȚIA

Arad, Deák Ferencz-utca nr. 20

INSERȚIUNILE:

de un șir garmond: prima
dată 14 bani; a doua oară
12 bani; a treia oară 8 b.
de fiecare publicațiune.

Atât abonamentele, cât și
inserțiunile sunt a se plăti
înainte în Arad.

Telefon pentru oraș și comitat 502

Sortorii nefrancați nu se primesc

TRIBUNA POPORULUI

Foamete în Bihor.

Pe masa parlamentului din Budapesta în ședința din 9 Februarie a. c. a fost depus un coșuleț, în care era ceva ce sēmēna a fi făină, deputatul Bartha Ferencz a zis că e făcută din cocenți de cucuruz și un codru de mălai frământat din făină de aceasta.

Rënd pe rënd părinții patriei au luat în mână ciudatul delicatess, care avea însă un defect mare: era de un miros de mucegaț nesuferibil.

Ce rost avea a aduce lucrurile acestea în parlament?

Fost-a oare deputatul kossuthist Bartha Ferencz care le-a adus, unde-va în Asia ori prin întunericul Africei, descoperit-a oare vre'un popor pe unde a umblat, popor care trăește cu rădăcini și hrană de aceasta primitivă, și vine acum cu acest »corpus delicti« în mână ca să protesteze în contra prestigiului de civilizațiune al acestui veac luminat?

Nu. Bartha Ferencz vine numai din Bihor un ținut care se află în aproape mijlocul țării Ungurești. Și a pus în ochii țării în splendidul palat al sfatului țării de pe țărmul Dunării, unica mâncare cu care se hrănesc — ori mai bine zis flămânesc, căci nici de aceasta n'au toți — peste 100,000 Români cetățeni devotați ai patriei.

Este mai mult decât grozavă icoana desvălită de Bartha Ferencz în parlamentul din Budapesta. Dar chiar numai pe jumătate de ar fi adevărată miseria de pe care în fine a căzut vëlul binevoitor cu care s'acoperă în Ungaria stările adevărate în care se află populațiunea și atunci, lucrul s'ar părea aproape de necrezut.

Dar veștile ce primim durere confirmă trista realitate: Bihorul e amenințat cu foamete.

Zeci și sute de familii flămânzesc, mănâncă odată pe zi, copiii goi și flămânzi plâng pe uliți pentru-că acasă n'au ce mânca. Bieții Români din Bihor cari au intrat în iarna aceasta grea cu hambarele goale, căci singurul lor izvor de venit poamele și în special nucile, fiind acolo păduri întregi de nucii, anul trecut au înghețat și nu s'au făcut, au rămas acum fără pâine. Ear afară de nucii alt izvor de venit în adevăr nici nu au.

Căci ce s'a întâmplat? În urma regulării urbariale ce s'a făcut acolo prin anii 80, oamenii aceștia neavând pe nimeni care să le apere interesele au fost în mod strigător la cer nedreptățiți. De unde știau ei de ce este vorba cum puteau ei bieții înțelege ce se petrecea? Așa s'a întâmplat apoi că cele două episcopate cari fie-care au câte 139,000 jug. cadastrale care se estinde pe teritoriul a 84 de comune, aceste episcopate apărându-și propriile lor drepturi ori mai bine zis interese, au lucrat conștient și cu întreg aparat pe lângă comisiune, și așa s'a întâmplat că sătenii acestor comune au fost scoși din proprietățile lor și puțina pășune ce li-a rămas lor, li s'a împărțit pe locuri deloase ori mlăștinoase,

unde nu crește iarbă și vite nu se pot ținea. Firește tot atunci s'a detras și dreptul pășunatului și a pădurii ear ei s'ermanii au înțeles numai atunci ce au pierdut, când au ajuns în conflict cu legea pășunatului când aflându-i păzitorii cu vite prin păduri au tras la gloabe pe ei și le-a vëndut la tobă pentru acestea mica moșioară.

Va să zică miseria aceasta durează de două zeci de ani în Bihor. Ingrozitor! Mulțămită și recunoștință lui Bartha Ferencz ca scăpat poporul român din Bihor de pericolul iminent al peririi de foamete.

Bine, dar miseria aceasta îngrozitoare ne cere și nouă un răspuns, nouă societate românească, conducătorilor poporului român, pressei române. Avut-am cunoștință că 100,000 de Români cari trăesc între noi per de foamete neajutorați de nimenea și făcut-am ce ni'ar fi stat în puțintă să facem pentru mântuirea lor?

Unde a fost partidul, național comitetul, ori cineva în fine, căci ni să pare cu neputință ca poporul român să moară în tăcere și să nu se găsească nimenia să ia cel puțin cuvântul întru apărarea neamului nostru, care se stinge?

Rămânem noi surzi la vaelele copilașilor, vlăstarele neamului nostru cari au mișcat până și inima lui Széll Kálmán din Budapesta care s'a îndurat a sista tobele executorilor sei în satele din Bihor și a trimis vre-o câte-va vagoane de grâu.

Gum vom întări idea națională în Bihor, când kossuthistilor le-am lăsat datoria ca să apere poporul român, să nu moară de foamete?

Zece zile sunt trecute de când Bartha Ferencz a făcut interpelarea a-aceasta în parlament. Citind-o tablou mai înduioșător abea vei fi mai găsind. Nu de Români din Bihor, ci de locuitorii din Camciatca de ar fi vorbă și atunci ai rămânea afectat.

Ce credeți și'a luat vre'un ziar român osteneală să discute chestiunea aceasta extrem de gravă și din punctul de vedere al rēului existent în fața locului și din acel al politicii naționale române? Nici unul, cele mai multe nici n'au înregistrat-o măcar. Pe »Gazeta Transilvaniei« de »Crisa din Venezuela« o doare capul despre care scrie prim articol, ear Tribuna îmblățește acuma mereu pe procesele ei.

N'au făcut dar Români nimic pentru ușurarea miseriei din Bihor?

Ba da, Ne spune Bartha Ferencz ce au făcut Români respective episcopatul român gr.-cat. din Oradea-mare, și spusele lui atestăm noi, sunt adevărate:

»Despre domeniul episcopatului romano-cat. nu vorbesc nimic pentru-că m'am convins că directoratul domeniului este drept și human și nu asmuț pe sătenii unii în contra altuia la licitații. Dar episcopatul român gr. cat. este condus cu totul de alte vederi. Reține adecă 4-5 pășunate mai mari de pe hotarul a 15-20 comune, apoi esarendează primăvara restul. 50-60 comune se adună apoi în Beiuș, în curtea reședinței episcopescii și licitează unii peste alții. Fiind însă scoase 4-5 pășunate cari ar ajunge la 15-20 comune dela esarândare, sătenii acestor 15-20 comune dau năvală asupra celorlalte pășunate, urcă prețurile între sine, a treia comună lici-

tează peste a patra, și așa se întâmplă că pășunile pentru cari mai nainte plăteau 30 fl. astăzi se esarendează cu 500 fl. 1000 și chiar 2000 florenti«.

Ce zice la aceasta »Tribuna« și »Gazeta«? Cine le au auzit vre-odată ridicându-și cuvântul și făcând ordine în diecesa coreligionarilor lor gr.-cat. din Oradia-mare, măcar că e vorba nu de mai puțin decât de o jupuire neomenoasă în contra căreia kossuthistii trebuie să apere poporațiunea satelor române?

N'au nimic de zis?

Atunci păcat de cerneala de tipar și de coalele de hârtie câte sustrag zilnic în acest secol materialist dela o destinație mai firească.

Sever Bocu.

Cercuri electorale vacante.

Doi cercuri electorale, amēdoauă aproape curat românești sunt în vacanță. Unul este cel al Ceichei altul al Făgetului.

După-cum suntem informați, în cercul Făgetului doi candidați, amēdoi pe basă liberală, luptă pentru mandat, unul cu numele Iuhos István șovinist arogant, bine cunoscut sătenilor nostri din comunele Brestovaț, Cuvești pe pe unde își are domeniile și Dr. Nemess Zsiga avocat în Arad, acesta și în virtutea meritului de a fi căzut odată în acest cerc. Grosul alegătorilor — scrie corespondentul nostru — să grupează pe lângă Nemess, care de altfel e om de treabă și e de sperat că alegându-se, va servi cel puțin interesele mērunte ale cercului.

În cercul Ceichei șanse de reușită are candidatul guvernului proto-nolarul Ioan Papp în contra căruia luptă avocatul Dr. Dési Géza cu program kossuthist.

Tulburările din Macedonia. O depeșă din Sofia anunță că poliția de acolo a arestat pe capii comisiunii macedonene, între alții și pe colonelul Zoncev.

Paul Gavrilete.

Azi veteran — oare-când apostol al deșteptării noastre naționale, din generațiunea, care avea idealuri mari, dorințe sfinte, care credea numai în neamul și biserica lui.

Ei cum? și nu-l cunoașteți?

Să nu vă mirați; acest vrednic al națiunii sale n'a luptat cu gura, n'a îners după cei cu fanfare, ci numai de inima lui a ascultat. În lumea gălăgiilor pămēntești trăia afară de sfera celor chibzuiți în ale meritelor de afaceri roditoare, trăia ca și o stea fixă departe de toate certele pentru pâine și mărire proprie și respândia lumină, iubire creștinească celor din jurul lui. În cercul său modest de activitate aprins'a focul sfânt, la care s'au încălzit toți cei cu iubirea de neam.

Din slujba de 40 ani pentru biserică și neamul său alesu-s'a cu o pensiuie modestă și cu un palton verziu la bătrânețe. Nu are cunoștință de economia modernă națională, care deja în tinerețe aduce acelor suflete goale aur, smirnă și tămâie, cari n'au folosit de fel neamului lor.

Am putea zice, că e un anachronism viu azi între noi.

Și ce credeți, e dînsul neîndestulat cu soartea, se simte doară nefericit în vieța sa modestă? Departe e de dînsul un gând de acesta

Tare în credința lui și în iubirea de neam, el cumpănește soartea lui după a națiunii sale. Cu dînsa se bucură, cu dînsa să tânguește. Mărirea neamului este mândria lui, asuprirea bisericii sau națiunii lui este durerea lui și cea mai multă ambițiune a lui este să lucre, să facă, să știe că i-a succes cea ce a făcut pentru încercatul său neam.

Pe alții păcatele îi aduc pe suprafață, pe dînsul puritanismul său.

Am trecut zilele trecute prin o luptă de mari ispite și de mari virtuți.

Mulți bărbați să zice că au fost ispițiți. Fiecare după calitatea lui era pus la ademenire. Onoruri, legături și tot felul de revanșe se puneau în perspectivă! Și nu s'a dat nici unul! Fii ai Termopilei nu sunteți singuri, și mai sunt încă Fabricii între români!

Mai sunt, da, mai sunt Fabricii între noi. Unul dintre acești Fabricii e învățătorul Paul Gavrilete din Beliu.

Și deși nu ne mirăm tare, că lui Pirhus nu i-a succes să câștige pe consulii români, căci nu erau numai români buni ci erau totodată și bogăți. Când însă Mamonul să apropie de omul cel sărac, când ispititul de dînsul nici cum nu să dă, deși credem încă în onestitatea omenească, în zilele de azi, când cumpărarea sufletelor se practică fără nici o pudoare, ear slăvita omenime așa zicând face tērg din onoarea și cuvântul ei, trebuie să te surprindă cazul, când auzi, că uită, mai este încă om curat la suflet, tare în credință și neschimbat în hotărîrea lui.

Uitată să fie campania trecută din eparchia noastră! Nu voim să ne mai ocupăm de uneltirile trecute. Incete odată ura și pisma dintre noi!

Nu ne putem însă lua adio dela acele zile grele, fără ca să nu amintim tăria de caracter a veteranului bărbat Paul Gavrilete.

Intre cei ispițiți ni-s'a spus, că a fost și acest om de merite, dar s'erman. Sume mari i-s'au imbiat și dînsul indignat și revoltat a respins atentatul contra conștiinței sale.

Încărcat de ani, cu grijile zilei în cap trăind din puțin și să nu cază jertfa încercării Mamonului totdeauna a fost cea mai puternică dovadă de caracter, de inimă curată. A fost, este și va fi în veci virtutea cea mai frumoasă.

O astfel de virtute a săvîrșit Paul Gavrilete învățătorul din Beliu.

Mândru de numele și fapta lui cu respect pronunț al său nume și de mi va trece unde-va pe dinainte am să mă închin lui, am să-l arat cu suflă falnic oamenilor: Priviți! din depărtare sosește un veteran al învățătorilor români, ferit din cale, privit la dînsul cu respect și mândrie și jos cu pălăria înaintea lui!

I. C.

Biruința partidului Mangra.

„Függetlenség“ din loc scorie de spre alegere următoarele:

Sinodul a ales azi de episcop al diecesei gr.-orientale a Aradului pe protosinodul Ioan I. Papp. Așa dar candidatul Mangriștilor a învins, și încă atât de strălucit, încât căderea de acum alui Augustin Hamsea eschide posibilitatea de a-și mai încerca norocul față de contrarii săi, dacă s'ar și da o atare ocaziune pe viitor. Înfrângerea de acum a dînsului, care e cea mai gravă între cele de până aci, a produs în dînsul hotărîrea: să se strămute de pe teritoriul diecesei Aradului, trăgându-se lângă puterile sîu patron Ioan Meșianu, mitropolitul din Sibiu. Igumenia mănăstirei Hodoș-Bodrogului, după cele petrecute, natural, o va dobîndi oare-care adict potrivit al noului episcop.

Rezultatul alegerii de azi e zdrobitoare nu numai pentru Hamsea ci slabește, desface ori probabil îl nimește cu doșebire și partidul care propovăduiește ideile de pretenie maghiară, dar fiind-că și Mangriștii cîntă cum pe liră națională (nemzeti) biruitorii le-au cules nu numai voturile, ci și pînea politică. Inregistram bucuroși, că totuși tabăra lui Hamsea e, unde am recunoscut vr'o căți-va prieteni sinceri, insuflețiți ai nîsuintelor maghiare naționale. Dar și cuvintele de azi ale noului episcop, vorbirea unui corifeu de al acestuia alui Nicolae Oncu, cum și recentele declarații ale lui Vasile Mangra date în publicitate, încă ne măgulesc că biruitorii se apropie de noi și rupînd cu politica națională demodată, doresc să trăiască cu noi în prietenie.

Cel puțin astfel au făgăduit-o azi cei mai inițiați, cari din timpul de azi țes vîl peste trecut și cu aceasta încheia perioada veche și depun în magazin învechitele principii. Un puternic motor al acestei deciziuni a lor e că voesc să-și asigure rol și în viața politică, și spre aceasta alta modalitate mai folositoare nu au decât aceea, pe care și-o aleg la începutul noii guvernări. Ori și cine, care se interesează de mișcările scopurile, luptele și de rezultatele naționale gr., o știe bine că în palatele diecesei gr.-orientale trăiesc nu numai pentru evlavie, ci și pentru politică, și adevărat pe bună cale mai ales pentru aceasta decât pentru spăsenia sufletească. Dacă așa e, lângă ce nu încapă îndoială, apoi mai ales aula aradară e care cade în linia valurilor nîsuintelor naționaliste, ceea-ce iarăși e ceva natural, aceasta fiind stătuirea cea mai importantă a acelei charte, construite

din fantasil, pe care chastă tresăriții aventuriei politice, agitatori cu calcul și nepuțincoșii visători o numesc România-Mare.

Din toate aceste rezultă, că pantru noi nu poate fi indiferent la nici un caz: ce fel de idei preocupă și agită românimea din părțile noastre. Dacă și nu am ținut de trebuință până acum să aruncăm foc asupra cetăților lor clădite în aer și să gonim halucinații, totuși a trebuit să gîjim de acel inventioși, cari cu aparate infernale politice se plimbau printre noi. Fără îndoială, crează o situație mai prudentă, mai ducătoare la scop și în tot cazul mai plăcută decât până acum aceia, cari cu simpatie se apropie de noi, sau cel puțin o arată pe aceasta. În sfîrșit politica nu e roman de cavalier de teatru unde sentimentele inimelor se prezintă publicului în colorile . . . ci mai ales e știința serioasă a filosofiei vieții, ca omul să vorbească despre aceea, despre ce nu vorbește. Așa dar nu e de o importanță tocmai decisivă cumpînirea, că frații noștri români, ce e vorbă de aceea, că în largul câmpului lucră oare cu noi, sau contra noastră?

Cu cuvinte prietenești ne-au cercetat, fără nici o silă din afară ori vicieșug (căci doar maghiarimea și de altfel nu a putut esercia vr'o influință în alegerea de episcop). Astfel vorbește și Mangra, care se arată neclătinat în în întoarcerea sa și afirmă, că nici prigonirea guvernului și nici intențiunea de a iuferia a sentinței dela Timișoara nu-l abate dela ținuta sa paclnică și patriotică. De sine urmează, că nici Ioan I. Papp nu-și poate alcătui un alt program decât acela, pe care 'i-l dă în gură corifeul și partidul sîu. Despre aceasta s'au putut convinge aceia cari i-au auzit salutul, clădit pe întreitul principiu al păcii, al prieteniei și al iubirii de oameni, într'un isteț și plăcut fel, stărnind o favorabilă dispoziție și în publicul maghiar.

Partidul-Mangra vrea ca aceea parte de principii, ce are să le facă cunoscute publicității, le va pune în rostul noului episcop, cu ocaziunea întronisării acestuia. Acea e sigur, că din partea ungarimeii așa e a se face socoteala cu Mangriștii, ca și cu elementul dirigător al românimeii. Încercarea de azi a puterilor a dovedit, că sunt aceea. Hamsea a căzut de asta-dată a treia-oară luptînd contra lor, și în timp ce față de Iosif Goldiș a rămas pe jos numai cu un vot, față de Mangra în vară cu — patru, pe atunci azi deja cu șase-spre-zece voturi l-a ajuns înfrîngere, deși numărul membrilor sinodului electoral nici a scăzut, nici a crescut. Drept mărturie servesc și aceste cifre că Mangriștii sunt

azi și mai mult stăpînitorii situației decât adine-ori. și dacă în spre noi îl răpește acum întorsătura urmată în politica națională românească, neîncrederea din trecut o adăugim cu o mică speranță de bine.

Îndată ce Vasile Mangra — ceea-ce a pus-o în prospect — va fi deputat și își duce cu sine căți-va oameni buni pe terenul luptelor parlamentare (dacă s'ar sufuța energie, pot căștiga 20—25 cercuri în părțile din jos și în Ardeal), se va elucidă acuși ce planuri tînuite și simțiri învîpăiate se vor desface acolo, unde idealele naționale se întimpină cu dorințele naționalităților. D'abia atunci vom putea prețui în realitatea sa înclinarea în spre noi a noilor noștri prieteni și vom afla de și-a avut prima cuvîntare de păstor a noului episcop și o încheiere nerostită, ori nu?

Ce se petrece în Balcani.

Ce are să se întîmple? — În Bulgaria. — O nouă ciocnire. — Înarmările Turciei. — Ajutoarele rusești. — Ce fac grecii? — Ce fac sîrbii?

Ce are să se întîmple?

Ce are să se întîmple, când ghiața la primăvară se va topi, când munții cu zăpadă din Macedonia vor înverz?

Vor fi numai înarmări, ori vîrsări de sânge, răzcoala ori pace, hîrțuelt cu bandele, ori răzcoala generală?

Nimeni nu știe, nimeni nu poate răspunde, și totuși această întrebare preocupă discuțiunile tuturor cercurilor politice din Europa.

În Bulgaria

O mișcare ostilă răzcoalei începe a se forma în Bulgaria. Mai mulți profesori universitari din Sofia, de origine macedoneană, au încercat se împace diferitele organizațiuni macedonene, însă fără succes. Foata macedoneană Pravo (Dreptul), care din nou a început să apară, atacă în termeni violenți comitetul macedonean Mihailow ki-Tzoncef.

Partidul stambulist predică în organul lor Nevo Vîk (Noul secol) o apropiere de Turcia. Stambuloviștii susțin vechiul lor argument: Cîta vreme Europa de Vest vede în Bulgaria o avangardă tendințelor rusești, elementul bulgar nu poate conta nici pe favoarea Sultanului, nici pe sprijinul Europei. „Vossische Zeitung“ afla din Sofia că cercurile ofițerilor bulgari se arată foarte răboinice. Guvernul bulgar, neprimind răspunsul la circulara ce a trimis Puterilor, a ordonat imediat mobilizarea a două diviziuni, temînduse de conflicte la frontieră și fiind Bulgaria Meridională apătată de puține forțărițe.

O nouă ciocnire

Curierul insurgenților a adus la Kusten de o scrisoare dela Carab'beroff Trupa lui a avut a doua ciocnire cu armata tur-

cească și bașbozucii între satele Similianși Novo Selo (Struma). Din partea turcilor au fost omorâți 27 inși, 14 răniți și 1 prizonier. S'a luat sistem Mauser și o mulțime de gloanțe. Din trupă numai 3 țărani răniți ușor.

Înarmările Turciei

Două regimente de cavalerie, din corpul III de armată, vor fi prevăzute cu cămici de Anatolia, pentru a putea servi în regiunile muntoase dela frontieră.

Circulă sgomotul că o nouă diviziune de nizami va fi formată la Petridic, între orașul Serres și frontiera bulgară.

Niște generali turci au spus corespondentului de aici al ziarului „Zeit“ că Turcia a luat toate dispozițiunile pentru ori-ce complicațiune și că înarmările continuă.

Consiliul de războiu ține ședință în permanență la Yıldiz Kiosk (palatul sultanului

Ajutoarele rusești

„Morning Leader“ aduce știrea că comitetele bulgare-macedonene a adresat ofițerilor macedoneni care se află în armata bulgară, invitarea d'a demisiona pentru a lua comanda bandelor revoluționare.

Aceiași ziar spune că mari cantități de arme și munițiuni s'au trimis în Bulgaria dela Odesa și din alte porturi ale Mării Negre. Se zice că acesta e un dar spontan al guvernului rusesc către Bulgaria.

Ce fac Grecii?

Din Viena vine știrea că De'yanov a oferit Turciei să armeze banda grecească pentru a combate bandele bulgare în Macedonia. Turcia a refuzat observînd că armata sa îi este suficientă.

În tot cazul Turcia a găsit un aliat în Grecia.

„Al'gemeine Zeitung“, care de obicei e bine informat, confirmă știrea și publică următoarele știri de senzație:

Grecia poate să renunțe pentru un moment la anexarea insulei Crete, pentru a vedea menținîndu-se statur quo în Macedonia, temîndu-se de o contraofensivă în Macedonia și eventual, ar trebui să renunțe la aspirațiile sale în Macedonia dacă s'ar schimbă statur quo.

Ce fac Sîrbii?

În Serbia opiniunea publică este de asemenea contra planurilor bulgare. Serbia n'ar sta la îndoială să se arunce contra bulgarelor pentru a-și lua revanșa.

În Bulgaria se știe aceasta atât de bine încât mari forțe militare bulgare sunt grămădite la hotarul Sîrbiei, fiind temere ca nu cum va Serbia să ocupe Vidinul.

Presa maghiară despre alegerea din Arad.

„Budapesti Hirlap“ (dela 13 o.) scrie sub titlul *Alegerea episcopului gr.-or. din Arad*, următoarele:

În sinodul alegerii de episcop dela Arad a învins partidul-Mangra, intrucît obținînd Ignatie Papp 36 voturi, a trium-

Episoade dela alegere.

— 14/II.

Nu ne ocupăm aci de cauze, dar fapt e, că îndeplinirea scaunului episcopesc din Arad a devenit o cestiune putem zice regnicolară. Că pentru noi Români și nu vorbim numai de cei din diecesa noastră dar în general, a fost cestiune de mare importanță este de înțeles, dar interesul regnicolar cum l'am numit ce s'a manifestat în opinia publică a țării atunci când lumea politică este agitată cum poate de mult n'a mai fost, este totuși caracteristic. Proiectele militare, obstrucția, disolvarea parlamentului, veștile alarmante din Balcani, un moment toate au trebuit să cedeze locul altăi în presa confrăților noștri maghiari: alegerii de episcop din Arad.

Între astfel de împregiurări nu ne vom mira de escesul de zel a presei maghiare localecare, a jertfit căoane întregii alegerii de alaltă eri, și azi încă au trecut deja trei zile dela alegere încă tot discută comentază și apreciază rezultatul alegerii. În ziua alegerii toate au scos ediții separate, un ziar de ex. a scos două ediții în aceeași zi.

De altfel orașul întreg săptămîna întregă de cestiunea aceasta a fost agitat. Pe stradă, în localele publice ori unde te întorceai, nu era despre altceva vorbă decât despre „oloh püspök“. Marți și Mercuri pere-

grinagiu întreg s'a făcut la consistor pentru biletele de intrare în biserică, care deși cu s'au estradat peste 600 Mercuri pe la 2 ore deja erau toate trecute. Am fost de față când un frate de al nostru în Moise imbia pe un biet creștin 2 fl. ca să-i cumpere biletul.

Joii în ziua alegerii des de dimineață s'c postat un public credincios și a luat în posesie ușa și intrarea bisericii de unde nu era chip să 'i miște cineva. Să părea că încă de cu seara și-au ocupat locurile și acolo au dormit, ca nu cumva să-i prevină alții.

Dacă însă lumea curioasă a avut o săptămîna temă predilectă fost-au însă și de acea, decât cari numai cei 20 de ploiași puteau fi mai amărîți. Bieții funcționarii dela oficiul telegrafic și visătoare funcționare dela telefon. Nu 'i vorbă pe la 4 ore ne trecuse și noauă, celor din redacție de șagă, căci dacă ne-am putut închide de public închizînd ușile, apoi nu era chip de încheiat o singură frașă de sgomotul neîntrerupt al telefonului. Despre aceasta de altfel credem că s'au putut convinge chiar și cetitorii citind raportul nostru de eri. Nu știm numărul telegramelor expedate dar știm că telefonul și mai ales linia Budapesta a fost ziua întreagă confiscată de redacțiile ziarelor.

Rezultatul a fost firește ca fugerul dat din gură în gură. După aceea erau deja

pline vitrinele prăvăliilor, cafenelele cu zămintele alegerii și băieții cu ziarele migunau în toate părțile. Nu te putea-i ascunde nicăiri ca să răsuși un moment după agitația din biserică căci băiețandru cu glasul strident te urmăria la tot pasul strigînduți în ureche „Papp János püspök“, ori „Mangra gyözelme“ ori „A román püspök“ etc., etc.

Nu va fi poate fără interes a reproduce vre-o câte-va din impresiile străine apărute în ziarele locale:

Scoatem din foia „Arad és Videke“ următoarele:

...În presimțiri negre ni-s'a prezentat zina această. Presimțirile adevărat niciodată nu prea merită încredere și mai ales la noi în Arad nu, dar' de asta-dată nu putea fi nici o îndoială. Și rezultatul de acum aproape un an s'a realizat, nu e vorbă persoana e alta, dar împrejurările sunt tot aceleași, numai natura a îmbrăcat vestimentul iernii.

Și poate curiozitatea femeilor a mai crescut. E ciudat lucru că privirile curioase ale femeilor s'leagă de ceremoniile soriocase ale vieții cu dorințe mai intensive. Atâtea femei frumoase cu fețele aprinse de o interesare încordată abia am mai văzut într'o grămadă.

Catedrala cu două turnuri de pe piața Thököyi s'a umplut formal de public în

șirul căroră deși nu partea cea mai mare dar la tot cazul partea cea mai înșuflețită au format o femeie. Spiritul de partid e ciudat de dezvoltat în lumea lor de închipiri splendidă dar tainică. Căți membrii sinodali însurați, mai ales cei mai tineri toți au adus nevestele lor cu deșăul, cari de sigur își vor fi dat bărbaților părerile lor speciale înainte de alegere. Pentru că știut este, că bărbat și femeie încă dela Adam în materie de politică nu sunt niciodată de o părere...

...Locul destinat pentru public s'a umplut până la unal și gazetarii încă și-au ocupat locurile la masa verde. Reprezentanții ziarilor române au fost în număr mare și arătau ulmitoare neorientare cu privire la rezultatul alegerii. Neorientarea aceasta — așa credem — a fost numai prefăcătoare. Ciorogar, diplomatul se plimba într'astea încoaci și încolo cu o privire care supraveghia toate. Cu un suris cam sarcastic s'a apropiat de mine:

— Așa cred, vom învinge. — Cu aceste cuvinte a făcut aluziune la Hamsea, deși de sigur va vota cu Papp.

Intr'astea s'incepe serviciul divin pontificat de mandatarul Roșca. E surprinzătoare caracteristica de rasă a serviciului divin și a cântărilor religioase române. O resemnare tainică exprimă în aceste cântări cari par a te transpune într'o dispoziție transcendentală.

fat cu majoritate de 16 voturi asupra arhimandritului Hamsea. Mangra deci și-a ținut cuvântul. Dușmanul de mai înainte nu a devenit episcop; din contră în timp ce în rândul trecut a căzut față de acesta numai cu patru voturi de astă-dată a rămas față de dînsul în minoritate cu șasesprezece voturi. Aceasta împrejurare e totodată și o dovadă eclatantă, că partidul al cărui candidat fusese Mangra, dela alegerea din Iunie nu s'a slăbit, ci din contră într-atît s'a întărit, încît azi resolvă cu putere absolută afacerile dieceșei.

Din punctul de vedere al politicii de naționalități alegerea de azi de episcop nu are nici o importanță mai deosebită. Alesul episcop, Ignatie Papp, politicește n'a jucat nici un rol. A fost un bărbat serios, care a trăit pentru biserică și pentru învățămîntul confesional. Nu numai că vorbește perfect unguerește, dar ca locuitor stabil în Arad de aproape douăzeci și cinci de ani, a fost în continuu contact de pretenie cu conducătorii vieții sociale maghiare din Arad.

Prin aceea că pe dînsul l-a ridicat partidul lui Mangra în scaunul episcopesc, a dat o dovadă de o înțeleaptă calmitate. Contra întăririi lui nu poate subversa din partea guvernului nici o excepțiune ori bănuială. E un cap destul de independent și inteligent și în privința aceea că să nu se lase întrebunțat de ultraștii români spre scopuri politico-naționale.

La întrebarea că, episcopirea dînsului în dieceșea gr.-orientală înseamnă oare pace ori război? — ar fi greu a da de astă-dată un răspuns hotărît. Atîta însă e sigur, că între cele două partide de azi vor urma încă grele lupte. Aceste lupte nu vor fi libere de ori-ce colorit de politică de partid, dar pentru aceea totuși pe teren bisericesc vor decurge. Episcopirea lui Mețianu a avut în general bun efect asupra dieceșei Aradului. Cu deosebire în privința materială s'a întărit mult dieceșea sub guvernarea lui. Mețianu însă a avut două mari greșeli în ochii arădanilor. Întăiu, nu a fost din Arad, ci din Ardeal. Apoi i-a prea plăcut să-și pună în beneficiile mai însemnate ale dieceșei rudeniile sale din Ardeal. Și Hamsea cel rămas de astă-dată în minoritate a apa ținut rudeniilor și protegiașilor lui Mețianu. Arădanii erau deja de multă vreme nemulțumiți cu conducerea bisericească a „cuscrilor din Ardeal“. Și pe Goldiș aceea l-a ajutat la triumf față de Hamsea, că au nădăjduit dela dînsul curmarea acestei stăpîniri. Dar Goldiș nu numai că fu scurtă vreme epi-

scop, dar la o purificare între cadre mai largi fu bun dar și slab. După moartea lui Goldiș au crezut a-l afla în Mangra pe episcopul cu braț de fer, care să elibereze dieceșea de sub dominația cuscrilor de prin Ardeal. Aceasta împrejurare lămurește alipirea cea mare de Mangra.

Ce-i drept din Mangra n'o să ajungă episcop, învingerea partidului său însă înseamnă aceea că el va lua în scurt timp conducerea politică a românimeii din Bihor, Arad, Timiș, ce e drept nu din mâinile naționalităților estremești, ci din ale lui Babeș și Iosif Gáll. După declarația din urmă, va desface steagul, cu ocaziunea proceselor alegerii generale, ca și candidat al partidului liberal. Vrea să se pună în fruntea acelor politicieni români activiști cari țin că decît politica de pasivitate e mai favorabilă pentru români ceea de activitate, nu însă pe baza națională separată, ci în jurul partidului liberal. Că în aceasta nisuiță a sa va întimpina un sprigin în episcopul acum ales al Aradului, aceasta e mai mult ca sigur; dar și aceea e fapt că un rol politic în aceasta mai nouă direcțiune nu va fi excepționabilă din punctul de vedere maghiar. Mari speranțe însă nu este permis a lega de aceasta, pentru-că majoritatea conducătorilor românilor rămâne pe punctul de mîncare estremist de mai înainte și nici Mangra nu va fi mai norocos decît acei români patrioți asemenea lui Iosif Gáll, pe cari dînsul vrea azi să-i restrîngă pe terenul lor pentru-că, după a sa credință, să poată fi conducătorul unei mișcări mai mari și mai succese.

NOUTĂȚI.

ARAD, 16 Februarie n. 1903.

Doliul casei Domnitoare. Casa Domnitoare e în doliu. Archiducesa *Elisabeta* fca palatinului Iosif a murit. Înainte cu vreo zece zile în urma unei răceli și-a contras o aprindere de plămîni pe care n'a putut-o suporta vîrstă sa de 72 ani.

Regele nostru, sâruița tristă veste i a fost adusă telegrafic la cunoștință în Budapesta, unde petrece de prezent, a plecat la Viena ca să asiste la înmormîntare.

Serata bohemă II. Miercuri, la 5/18 Februarie 1903 va avea loc în „Casa Națională“ *Serata Eminesciană*. Începutul la 8^{1/2} ore seara precis. Prețul de intrare: 1 coroană de persoană.

Cu deosebire bas-al iese în relief într-o plenitudinea frumoasă. Nicăiri încă n'am auzit aminul cântat într-o expresie atît de adîncă și puternică. Într-acei să amestecă în cântare sunetul clopotelor și să naște o armonie curioasă. Aproape să sensibilizează gîndirea care cuprinde încheierea vieții naționale românești în biserică sa.

Dar trece vremea și membrul sinodului încep a se aduna pe rînd. Vine Hamsea, care liniștit ca capul plecat trece prin spaliul publicului. Presimțiri grozave trebuie că îl stăpînesc, palid își plimbă privirea, împrejur și și salută cunoscuții. După aceea dispăre fără șgomot în altar, unde adversarul său Ioan I. Pap de mult a intrat...

Dar eată, serviciul divin s'a terminat și liniștea de pînă aci o schimbă o febrilă agitație. Alegătorii înaintează spre mijlocul bisericii. Fără excepție toți sunt oameni inteligenți cari sunt în conștiința însemnății votului lor. De altfel în sens de „corteș“ toți sunt bine „preparați“ pentru-că agitații de luni întregi a premers luptei definitive. Cu deosebire partidul Mangra, a cărui cap Nicolae Oncu, a desfășurat o acțiune colosală. Masa lungă de marmor din cafeneana Vas multe ar ști povesti în aceasta privință. Masa aceasta și de altfel este foarte însemnată, pentru-că am putea sice că de aci se pun la cale toate afacerile naționale ale Românilor din Ungaria. E

curios că cele mai mari neplăceri ale Ungariei să nască dintr-o cafenea plină de fum. Atîta e fapt, că în unitatea statului maghiar partea de sud est a cafenelei Vas nici cînd nu se va cuprinde...

Estragem și din episoadele celor dela „*Aradi Közlöny*“:

Cînd mandatarul protosincelul *Eusebiu* a început serviciul divin punctul de gravitate al situației era în cafeneana Vas. Acolo s'a adunat tabăra lui Mangra respective de așază încoaci alul Papp. Pînă ce nu știau una dintr-o parte la ce să candidați partidul Mangra era numirea lor oficială, în seara precedentă s'a năncut însă candidatul.

Era veselă tabăra. Peste câte-va minute a sosit și Mangra între dinșii, conferînd mai cu unul mai cu altul. Nu era nevoie de a insufla nimărul curajului. Atîta e nelindoios, că în partidul adversarului Hamsea, este o unitate, care poate fi învidiată de partidul liberal din parlament. Treizeci și șase s'au subscris că vor vota cu Ioan I. Papp și toți treizeci și șase au și votat.

Organizația de partid pește tot a constatat astî numai într-aceea că nu a adormit cum-va vre-unul timpul alegerii. În seara alegerii adică unii dintre membrii sinodali au priveghiat pînă tîrziu în interesul bisericii, în care timp au și golit între olăit căte-va pahare în folosul ei. În

PROGRAMA:
„Cuvînt de deschidere“, Vasilie Goldiș.

„Luceafărul“, decl. de d-șoara Constanța Crișan.

„Ce te legeni codrule?“, soloduet de vioară de Trifu Lugojanu.

„Mai am un singur dor“, solo de voce.

„Eminescu naționalist“, conferență.

„Somnuroase păsărele“, cor.

„Doina“, declamație.

Din „Sărmanul Dionis“.

„Odiseada lui Eminescu“, satiră.

Dans.

Toți cei ce se interesează de mișcările culturale românești sunt cu dragoste rugați să ia parte.

Arad, la 12 Februarie 1903.

Bohemii.

Facultate pentru ziaristică la universitatea din Berna. Din Berna se anunță, că guvernul Svițerei se ocupă cu planul organizării unei facultăți pentru ziaristică. Ministerul de culte a și întocmit un plan asupra cărții și cere părerea presei. După acest plan studiul acesta va consista din 6 semestre și 31 cursuri între cari cele mai principale sunt economia națională și științele de stat. Afară de acestea se vor propune și cele patru limbi principale din Europa.

Humorul ministrului Fejérváry. De patru-spre zece zile ține acum atacul opoziției în contra guvernului și săgețile sunt îndreptate mai ales în contra ministrului Fejérváry care își apără proiectele militare. Dar viteazul general al războaielor se arată nu mai puțin viteaz pe cîmpul de luptă — parlamentar. Opoziția nu-l poate scoate cu nici un chip din sărite înzădar încearcă mijloacele cele mai extreme, ministrul Fejérváry rămîne ferm și nelinduplecat. Situațiile închipute de multe ori de grave, și serioase, cu un singur cuvînt, intrerupere ori observare Fejérváry le preface și din tragice ori solemne ce păreau devin comice ori caraghioase.

Vinert de exemplu Aponyi n'a presidat. De aci frește o mulțime de combinațiuni. „A abzis“ era șoapta tainică pe coridor.

Mai tîrziu contele a fost sărit discutînd pe rînd cu *Beöthy*, *Rakowszky* și *Komjathy*. — *Desarmează obstrucția* — observau grav cei bine informați. Li vedeai apoi pe gazetari retrăgîndu-se cu căte un acest „bine informat“ — căci fie-care are căte unul — și conferînd. În pauză „bine informații“ împreunăesc din nou pe ministrul de honveși dar acum cu declarația pozitivă:

— Va să zică ați retras Excelență proiectele militare!

Humorul nu-l părăsește nici acum pe ministrul Fejérváry. Grav și politicos le răspunde:

— În adevăr nu știu încă nimica, pentru-că Vă spun drept n'am avut astăzi timp să citească ziare.

Omor înflorător. Se anunță din Timișoara că Sămbătă noaptea un omor înflorător s'a petrecut în comuna *Obad*. Economul Petru Cateu nu prea pută privi cu ochii buni că mamă-sa, care au ajuns vîduvă, s'a măritat după Constantin *Belenț* despre care să știa că nu-l prea place lucrul. În noaptea aceea a avut loc o ceartă între el del și Cateu infuriat s'a uitat atît de mult de sine, încît a luat un topor care-l stătea la îndemână și aproape a despiciat în două pe tatăl său vitreg, care scîldat în sânge a murit pe loc. Cateu a fost a doua zi arestat.

Actriță și învățător. O dramă înflorătoare s'a petrecut în Sofia capitala Bulgariei. După-cum anunță o depeșă un învățător tîner cu numele Bogdanoff a intrat în odaea actriței Rosalia Popoff și a descărcat asupra ei de mai multe-ori revolverul. Gionțul dintăiu a nimerit peptul actriței care a căzut leșinată la pămînt. Bogdanoff a întors apoi asupra sa arma și a descărcat-o de două ori. Amănliou impușcături au nimerit și Bogdanoff a căzut mort lângă victima sa.

Nenorocire. Citim în „M. P.“ că forestierul N. Rădu a fost cuprins subit de accese de nebunie la gara din Băiuș. În starea aceasta tristă, cu mare greutate a putut fi înduplecat să se sue pe un tren, ce mergea la Budapesta, cu care apoi a fost transportat în casa de nebunî Prin nenorocirea lui au ajuns în miserie soția sa și 4 copii.

Alegere de preot în Reșița-montană. În 25 Ianuarie a. c. a fost ales de preot al nostru vrednicul preot Ioan Popovici din Valeapai, intrînd majoritatea absolută, față de concurenții Iosif Curuși din Petroasa care a intrunit 24 voturi, și Ioan Grosșian din Carbanari care a intrunit 2 voturi. Deie cerința, ca prin alegerea D sale nelindlegerile de pînă acum ce a existat în comuna noastră să se delăture și să între iubirea și bunăînțelegere care trebuie să existe în fiecare comună românească.

Trăiască noul nostru ales!!!

Despre principesa Luisa. Se depeșează din Geneva: Principesa Luisa a fost în mod confidențial încununată, că i-sa permis reîntoarcerea în Austria. Fostei moștenitoare de tron i se va pune la dispozițiune un castel.

astfel de situație era de temut, că nu se va scula dimineța:

— Încă se poate întempla s'adoarmă vre-unul.

Cînd apoi ce toți au fost laolaltă s'au dus pe rînd la catedrală:

În decursul serviciului foarte puțin erau cucernici. Dispoziția cea mai profană a domnit în jurul mesei reprezentanților presei. Aci s'a format casină întreagă.

Vre-o căț-va gazetari maghiari au întimpinat pe Vasilie Goldiș secretarul conștitoșial:

— Ce păcat că domnul secretar n'a candidat la Ceica!

— De ce? Poate ați fi corteșit pentru mine.

— Chiar și asta,

— Bine, dacă voi candida unde-va veți corteși în cercul meu?

— Foarte bucuros!

— Dar eu numai cu program național candides.

— Și atunci. Însă unguerește.

Goldiș a simbit și a asigurat pe gazetarii maghiari că le va da ocaziune la aceasta...

Dar bucuria Mangriștilor nu resfiră simpatiile noastre față de Hamsea. Ce-i drept căderea de trei ori e un lucru neplăcut cam

pe care dînsul nu l-a meritat și care e foarte nedrept.

Și pe lângă aceasta aderenții îi scad mereu; tot mai puțin îi părăsesc cu necredință. La căderea față de Mangra a rămas cu 26 voturi în minoritate. Acum numai 20 voturi a căpătat.

— Ce va face acum bietul Hamsea? — întrebă un gazetar maghiar.

— Se va retrage la claustru ca și Ofeilia! răspunde ironic *Sever Bocu*, colegul român...

Lupta constituțională desfășurată în biserică a fost asistată de o mulțime de femei.

— La D-voastră — mise un maghiar present, așa să vede femeile iau parte activă la afacerile bisericești și naționale.

— Cum nu! — răspunde un corifeu român. Apoi și D-Ta că germeții închegării actuale de partid trebuie căutați în discordia internă a reuniunii femeilor române din Arad?

Cum? Asta e interesant. Dați vîr rog detalii, detalii.

Dar corifeul n'a vroit să meargă mai departe cu indiscreția. Măcar poate aceasta ar fi fost intimitatea cea mai sensațională a alegerii de episcop.

„NĂDLĂCANA“

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII SOCIETATE PE ACȚII IN NĂDLAC.

CONVOCARE.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii, societate pe acții „Nădlăcana“, se invită prin aceasta la

a V-a adunare generală ordinară,

care se va ține în Nădlac, Sâmbătă în 28 Februarie 1903 st. n., înainte de amiază la 10¹/₂ ore în localitatea institutului.

OBIECȚELE:

1. Raportul anual al direcțiunei; bilanțul anului de gestiune 1902 și raportul comitetului de supraveghere.
2. Distribuirea profitului realizat conform bilanțului.
3. Alegerea a 2 membri în direcțiune.
4. Alegerea a 2 membri în consiliul de cenzori.

Domnii acționari, cari voesc a participa la adunare în persoană sau prin plenipotențiați, sunt rugați a-și depune acțiunile și eventual dovezile de plenipotență, cel puțin cu 24 ore înainte de adunare la cassa institutului în Nădlac, sau la institutul „Victoria“ în Arad.

Nădlac, 7 Februarie st. n. 1903.

DIRECȚIUNEA.

Contul Bilanț.

Activa			Pasiua		
Cassa în număr	15251	83	Capital social 1000 buc. acții à Cor. 100.—	100000	—
Cambii în portofoliu	417078	34	Depuneri spre fructificare	198755	94
Casa proprie a institutului și alte realități de vânzare	38251	82	Cambii reescomptate	153604	—
Bon în Giro-Conto și la alte bănci	875	37	Fondul de rezervă	8862	65
Mobilier	Cor 2085.50		Fondul de pensiuine	469	74
După amortisare	208.55	1876	Dividendă neridicată	90	—
Debitori	826	80	Creditori	702	87
Interese restante	531	—	Interese transitoare anticipate	4003	02
			Profit curat	9103	89
	475592	11		475592	11

Contul Profitului și perderilor.

Eșite			Intrate		
Interese:			Interese dela cambii	39745	91
Pentru depuneri	Cor. 8156.91		Venitul realităților	980	10
Pentru reescompt	11359.02	19515	Provisiuni	247	77
Contribuțiune:					
Directă și 10 ⁰ / ₀ după interesele de depuneri		3331			
Salare		7120			
Spese:					
Registre, imprimare, lemne și lumină		1285			
Porto		408			
Profit curat		9103			
		40973		40973	78

Nădlac, 31 Decembrie 1902.

Aureliu Petrovițiu m. p.,
director executiv.

Aureliu St. Șuluțiu m. p.,
comptabil.

DIRECȚIUNEA.

Steva Lazar m. p. Gligor Vidican m. p. George Drăgan m. p. Nicolae Pătean tin. m. p. Ioan Barb m. p. Paul Roșițiu m. p. p.
Mîru Onea m. p. Roman m. p. Iosif Luțian m. p.

COMITETUL DE SUPRAVEGHERE.

Subsemnatul comitet am examinat conturile prezente și le-am aflat în deplină regulă.

Sava Raicu m. p., Demetriu Roman m. p. Alasandru Bozîntan m. p. Samson Lușoșan m. p. Romul Nestor m. p. p.
președinte.